

L'IMPACTE DE LA SENTÈNCIA SOBRE ALTRES ESTATUTS

Víctor Ferreres Comella*

Una de les incoherències més vistoses i lamentables que s'han produït al llarg del procediment que ha culminat en la Sentència sobre l'Estatut català és que tant el Partit Popular com el Defensor del Poble han impugnat normes d'aquest Estatut que són idèntiques o molt semblants a altres que figuren en altres estatuts d'autonomia, i que no han estat objecte de cap recurs per part seva. Amb independència de la consideració política que ens mereixi aquesta doble vara de mesurar, el fet és que es planteja ara un problema de tècnica jurídica una mica delicat. En efecte, quin impacte té la Sentència que ara comentem sobre els preceptes idèntics o molt similars que apareixen en altres estatuts?

La resposta no és senzilla, sens dubte. El TC mateix és conscient de la dificultat del problema quan, en el FJ 2, en referir-se a la qüestió «*ahora meramente hipotética*» que hi hagi altres estatuts amb disposicions idèntiques o similars a les impugnades, es limita a recordar que la seva doctrina té efectes *erga omnes*, que el recurs d'inconstitucionalitat no és l'únic mitjà per depurar l'ordenament, i que cal confiar en la correcta actuació del legislador democràtic, que ha de reformar els preceptes corresponents que resultin contraris a la Constitució, en vista de la doctrina establerta en la Sentència.

A fi de contribuir modestament al debat que inevitablement s'obrirà sobre aquest tema, m'animo a proposar algunes idees.

Abans que res, em sembla útil distingir els efectes «interpretatius» dels efectes «anul·latius» de la Sentència. Comencem pels primers, que ofereixen menys dubtes.

Un principi fonamental del nostre sistema constitucional és que totes les disposicions de rang inferior a la Constitució s'han d'interpretar tenint en compte la Constitució. Sent el TC el suprem intèrpret de la Constitució, això significa que aquestes disposicions s'han de llegir de manera que s'ajustin a les doctrines establertes pel TC en interpretar la Constitució. L'article 5.1 de la LOPJ ho diu molt clarament en projectar sobre els jutges ordinaris el mandat d'interpretació conforme. Sent això així, sembla clar que cap jutge a Espanya no

* Víctor Ferreres Comella, professor de dret constitucional de la Universitat Pompeu Fabra i l'Escola Judicial.

pot donar a un precepte estatutari (hagi estat impugnat o no) una interpretació que es desviï de la interpretació conforme que ha fixat el TC en la seva Sentència sobre l'Estatut català.

Dins d'aquest supòsit general d'«interpretacions de conformitat», cal englobar-hi, segons el meu parer, tres modalitats: a) interpretació que es porta a la decisió; b) interpretació que s'explicita en els raonaments, però no es porta a la decisió, i c) interpretació implícita en els raonaments (interpretació «encoverta»), en els quals el TC dóna per fet que la disposició enjudiciada no vol dir certa cosa, perquè si ho digués seria inconstitucional. En aquests tres casos, entenc, es produeix doctrina vinculant per a tots els jutges, atès que la doctrina vinculant de què parla l'article 5.1 de la LOPJ és la que estableix el TC «*al interpretar la Constitución*», i aquesta doctrina no ha d'aparèixer necessàriament en la decisió. Al contrari, el que és «natural» és que la doctrina del TC en interpretar la Constitució aparegui en els raonaments, i que el que es porti a la decisió (si fos necessari) sigui una de les possibles conseqüències d'aplicar aquesta doctrina a la llei corresponent (o una altra norma infraconstitucional) que ha estat objecte d'examen. I encara que és desitjable que aquesta doctrina sigui el més «explícita» possible, no podem descartar que hi hagi doctrina «implícita» en els raonaments del TC.

Algú podria objectar que només es poden estendre els efectes interpretatius de la Sentència del TC en les modalitats b) i c), però no en la modalitat a), ja que aquesta suposa, més que una «interpretació conforme» una «reconstrucció» de la llei, i que això només ho pot fer el TC, llei per llei. Ara bé, el cert és que el TC no és gaire rigorós (ni en aquesta Sentència ni en moltes altres) a l'hora de decidir quan cal sotmetre la llei a una mera «interpretació conforme» i quan cal portar a la decisió un pronunciament «reconstructiu» de la llei. En tot cas, val la pena jugar aquí amb categories flexibles i certes dosis de pragmatisme. Un exemple ens hi pot ajudar. Com és sabut, en la Sentència 74/1987, el TC va enjudiciar la validesa d'un precepte de la LECrim que donava dret als detinguts a ser assistits per un traductor si eren «estrangers» que no entenguessin o parlessin el castellà. El TC va sostenir que aquest article no era inconstitucional si s'entenia que no exclouia del seu supòsit de fet el ciutadà espanyol que, per circumstàncies excepcionals, no entengués o parlés el castellà. Doncs bé, hi pot haver cap dubte que si els jutges ordinaris es trobessin amb un precepte similar, en un altre cos legal, haurien de reajustar-lo per la via interpretativa indicada pel TC en la Sentència referida? El mateix val, crec, per a tot precepte estatutari afectat materialment per les pautes interpretatives establertes pel TC en interpretar la Constitució en la Sentència sobre l'Estatut català.

La cosa es complica, naturalment, en el segon supòsit dels enunciats anteriorment, és a dir, quan els preceptes de l'Estatut català han estat declarats totalment o parcialment inconstitucionals. Es poden estendre aquí els efectes anul·latius de la Sentència a preceptes idèntics o similars? La resposta que, en principi, tendim a donar és negativa. Els arguments, tanmateix, no són evidents.

Es pot dir, d'una banda, que l'article 39.1 de la LOTC disposa que la sentència que declari la inconstitucionalitat declararà la nul·litat dels preceptes impugnats, així com, si s'escau, la d'aquells altres «de la mateixa Llei», disposició o acte amb força de llei als quals s'hagi d'estendre per connexió o conseqüència. Així doncs, no es poden estendre els efectes anul·latius a una altra llei. Davant aquest argument, no obstant això, es pot oposar que l'article 39.1 LOTC regula la possibilitat d'estendre els efectes de la decisió a altres preceptes «per connexió o conseqüència». Però aquí ens estem preguntant una altra cosa: quins efectes té la Sentència per a preceptes «idèntics o molt similars» als anul·lats?

Un altre argument possible és que el TC, des de la STC 23/1988, ha dit que el seu monopoli de control de constitucionalitat de les lleis posteriors a la Constitució no té fissures, i que no resulta exceptuat per molt que el jutge ordinari s'enfronti amb una disposició el contingut de la qual es correspongui amb el d'una altra que al seu dia va ser declarada inconstitucional pel TC (FJ 2). Ara bé, potser és hora de reconsiderar aquesta doctrina. És comprensible que, en el seu moment, el TC desconfiés dels jutges que, amb l'argument que la inconstitucionalitat d'una norma resulta clara en vista de decisions anteriors del TC, pretenien efectuar pel seu compte el judici d'inconstitucionalitat. Ara bé, no sembla raonable portar el monopoli del TC fins a límits extrems. Si, en efecte, és manifest que una disposició determinada de l'Estatut andalús, per exemple, és clarament inconstitucional, perquè és idèntica o molt semblant a una altra que figura a l'Estatut català i que ha estat anul·lada, no es guanya gaire obligant els jutges a elevar qüestions d'inconstitucionalitat.

Es podria objectar que és necessari plantejar en tot cas qüestió al TC, per possibilitar al Parlament i al Govern andalús la defensa del seu Estatut. L'objecció és interessant, però no conclouent. De veritat pensem que és admissible que el TC, després d'escoltar els arguments del Parlament i del Govern andalús, canvià de criteri i «beneirà» a Andalusia el que ha rebutjat a Catalunya? La integritat que ha de tenir un tribunal, en el sentit de ser mínimament coherent amb els seus precedents recents, impedeix una actuació d'aquest tipus. Tinguem en compte que, en els sistemes jurídics en els quals s'ha desenvolupat la doctrina del precedent, resulta inherent al sistema el fet que un litigant es vegi subjecte a un criteri judicial ja establert, malgrat que

aquest litigant no fos part en el procediment que va donar lloc a la fixació del precedent en joc.

Finalment, la flexibilització del model concentrat que estic proposant aquí té l'avantatge que permet donar una resposta pragmàticament viable a una pregunta diferent, però relacionada amb la que estem abordant: què succeeix amb les lleis ordinàries catalanes que reproduïen clarament, totalment o parcialment, el contingut d'un precepte estatutari anul·lat? Pensem, per exemple, en la Llei per la qual s'institueix el Consell de Garanties Estatutàries. Aquesta Llei, seguint el que estableix l'Estatut, atribueix al nou òrgan la potestat d'emetre dictàmens vinculants per al Parlament en matèria de drets estatutaris. El TC ha anul·lat el precepte estatutari corresponent. Pot emetre el Consell encara dictàmens vinculants, perquè la Llei del Consell de Garanties així ho preveu? Cal esperar que el TC anul·li la disposició legal corresponent? Portar el monopoli de control de la constitucionalitat a aquest extrem seria incoherent amb la finalitat última que perseguia el TC amb la seva doctrina iniciada en la STC 23/1988: assegurar el respecte a la seva autoritat per part dels diversos òrgans de l'Estat.